

EL MÓN MÍTIC I ENTREMALIAT DE DAMIÀ BARDERA

'Viladelsac' (La Segona Perifèria) té una retirada a una auca perquè ens van configurant en petites vinyetes els moments més reveladors de l'educació moral

Deu anys després de la seva primera publicació a El cep i la nansa, el segell vilanoví que ens va descobrir **Damià Bardera**, la Segona Perifèria recupera *Viladelsac*, la primera i fins ara l'única novel·la d'aquest contista contumaç. I ho fa oportunament perquè la perspectiva d'una dècada ens permet capir millor aquest artefacte narratiu havent llegit tot el que Bardera ha publicat després: contes, articles, assaigs, sempre amb aquella mirada acerada i gens complaent que el caracteritza. Us pot agradar més o menys, però és indiscutible que Bardera té un món.

Viladelsac té un punt de novel·la d'iniciació, explica la història d'en Mosca, un nen de Barcelona que un bon dia la seva mare aparca a casa dels avis en un poble de l'Alt Empordà. L'estada a casa dels avis, un casalot amb estable ple de bous i vaques, durarà gairebé un any.

A *Viladelsac*, el nen aprèn a pispar els ous de les gallines sense que el pessiguin i comença a escriure un dietari furtiu i secret cada dia abans d'anar a dormir, que és, de fet, la mateixa novel·la en primera persona que llegim, en què el protagonista brega amb un món hostil i incomprensible. El topònim *Viladelsac* és la contracció de dos elements clau del món barderià: el poble de Viladamat i l'obsessió per l'home del sac, una figura recurrent en l'obra de l'autor.

Orfe de pare, que va morir d'una cirrosi hepàtica, en Mosca té la mirada neta dels "éssers purs d'esperit" i observa sense prejudicis el món dels adults. És un nen imaginatiu, amb un humor negre, fins i tot macabre i truculent, com reconeix ell mateix. Té somnis estrambòtics i els seus avis el porten al psicòleg.

Som més en el terreny oníric del mite que no en el de la novel·la realista: Bardera, que té una vena grotesca, s'imagina personatges extravagants amb comportaments incomprensibles: una dona boja que dona menjar als gats, un nen amb una cama ortopèdica, una bruixa que viu en una caseta pastada amb lllaminadures... A Bardera li agraden els personatges extrems. Per això Viladelsac és un poble prou endreçat per tenir escola i cementiri, prou pintoresc per tenir el nen coix i el seu boig oficial i prou misteriós per tenir un pou màgic i un bosc.

Abonat al somni i la faula, Bardera fa volar la imaginació sense agafar-se a cap barana i es llança al buit sense por. En Mosca ens va explicant la seva història a pessics, com qui va esplomissant una gallina abans de cruspí-se-la. El relat es va construint a partir de capítols breus, sovint tan breus com una pàgina, però tenen la força, la intensitat i la reverberació epifànica final pròpia del conte.

Viladelsac té una retirada a una auca perquè ens van configurant en petites vinyetes els moments més reveladors de l'educació moral d'un nen que no arribarà mai a cap conclusió tranquil·litzadora. Aquí l'amabilitat del rodolí ha deixat pas a la frase de doble tall, esmolada i precisa, cisellada amb un bisturí de lacònica crueltat.